

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díj:	
Égész évre	4 frt.
Félévre	2 -
Negyedévre	1 -

A társulat minden rendű tagjai
a lapot tagdíjaikért kapják.

Kéziratokat nem adunk vissza.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztárnoki —, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak küldendők.

A fogadalom fogalma.

Első fejezet.

A fogadalom meghatározása aquinói szent Tamás szerint.
(Folytatás.)

Közelebbről az sem világos, hogy az értelemnek mely tényében kell a fogadalom lényegének állania. A megelőzőkben megmutattuk, hogy az értelem és akarat minő tényei kívánatnak meg, mint az ígélet föltételei. Az értelem egy további tényét, melyet a magát kötelező akaratra következtésu gondolhatnánk, nehéz eltalálni. Mért épen az értelemnek kellene megismerni és ítélni, hogy az akarat magát kötelezte, de az értelem ezen visszaható tevékenysége föltételezi a fogadalmat, a mi következtésüképen létét valójában ugyanabban nem bírhatja. Később is gyakran ítélhet az értelem annélkül, hogy az által minden egyes esetben újra tenné le valaki a fogadalmat.

Azért Suarezzel tartva úgy látszik valószínűbb, hogy a fogadalom tulajdonképen (formaliter) akaratí tényben áll, t. i. a jelen esetben (*hic et nunc*) magát kötelező akaratban. Meg kell jól fontolni a bozzáadást *jelen esetben*. Ugyanis kétféle akaratí tény gondolhatunk, melynek tárgya a kötelezetség. „Én kötelezni akarom magam“ ez vonatkozhatik a jövőre, és akkor ezen tény nem fogadalom, hanem a fogadalom tevérsre eltökélt szándék, de az akarat ezen tény által is kötelezheti magát úgy, hogy ez „én akarom magam kötelezni“ annyí, mint „én magamra vállalom a kötelezetséget, hogy ezt vagy azt teszem.“ Ez ntőbbí tény Suarez és Vasquez szerint fogadalom. Joggal is találja mindkét tanító ebben az Istennek tett ígélet lényegét, mert az által az ember magát a fogadalomnak sajátos módon kötelezi. Mihelyt az akarat e tényt elvégezte, a fogadalom erejénél fogva mindjárt köteles a fogadalmat tevő ígéletét teljesíteni. Ezért a fogadalmat tevő részéről a fogadalom lényegéhez semmi további tényre nincs szükség. Ilyesféle még lehetne annak részéről kívánatos, akinek a fogadalmat teszszük, t. i. az ígélet *elfogadása*. Ha az, a kinek fogadunk valamit, teremtény, akkor természetesen szükség van valamely érzékelhető tényre, mely a benmaradó akaratí tényt nyilvánvalóvá teszi. De Istennel szemben, ki a sziveket és veséket vizsgálja, ilyen tény fölösleges, és így abhoz, hogy az ígélet a fogadalom egész teljében, ia esse votí megvalósuljon, annak részéről, kinek a fogadalmat teszszük, sem kívánatik meg az

értelem semmi ténye, sem ismeret, sem beszéd. Ha a fogadalmat tevő valami bensű szellemi tényt, vagy érzékelhető működést is akar hozzáfűzni — s az érzékekhez annyira hozzá kötött ember ez utóbbit nem is hagyja el oly könnyen, ezen tények még nincsetek semmi összefüggésben a fogadalom lényegével, mivel azok a fogadalmat föltételezik s azért lényegét nem alkotják. Egyúbiránt az emberek között szokásos i. éretnél előforduló szükséges szavak sem tartoznak az ígélet lényegéhez, hanem csak kifejezik a benmaradó akaratí tényt, melyben az ígélet való léttel bír már. A fogadalmaknál is meglehet a körülmények szerint valamely külső vallomás parancsoiva; de ekkör ez csak föltétel, melyet teljesíteni kell azért, hogy az, a kinek az ígéletet teszszük, a fogadalmat elfogadja; a fogadalom lényege pedig akkor is mindig a szabadakaratí tényben áll.

Az ellenkező nézetet védők különösen arra támaszkodnak, hogy a fogadalom *törvény*, a törvény pedig észbeli tény. Ha nem is akarunk ezen kérdés tárgyalásába közelebbről belebocsátkozni, felvilágosításul mégis meg kell jegyeznünk, hogy a törvény csupa akaratí tény is lehet, legalább akkor, mikor a törvényhozó maga magának is hoz törvényt. Azután azt is meg kell gondolni, hogy a fogadalom nem tulajdonképeni törvény, hanem csak van valami hasonlóság az és a törvény között¹⁾ A hasonlóságokból azonban nem szabad semmi következményt levonni a tény lényegére vonatkozólag. A házassági szerződésnél is törvény alá vetik magukat a házasulandók és mégis mindenki úgy tanítja, hogy ezen szerződés lényege a kölcsönös megegyezésben tehat akaratí tényben áll.²⁾

1) Valamely cselekedetből kétféleképen származhatik kötelezetség vagy mint már megtörtént *tényből* (tamquam ex facto), mint a lopásból előáll a visszatérítési köteleztség vagy a végrendeletből születik a végrendelező akaratát teljesítési köteleztség, vagy mint *jobból* (tamquam ex jure), mint a természetes törvényből (ex naturali dictamine), hogy mindenkinek meg kell adni, ami az övé, származik az idegen jószágot visszatérítési kötelezetség. A fogadalomból tehát, vagy bármely más ígéletből, mint tényből származik a kötelezetség és azért jöllehet magán törvénynek hivatik a törvénynyel való bizonyos hasonlóságnál fogva az akarat által teljesítendő kötelezetséget illetőleg, de valóban még sem törvény, mert jogot nem alkot. Suarez lib. 1, cap. 13, n. 23.

2) Suarez lib. 1, cap. 13; Vasquez 2. 2. qu. 88, a. 1, qu. 1. Az ellentétes nézet védői szt Tamáson kívül: Cajetan. Sotus, Lessius és a Thomisták.

Eddig a szt. Tamás által adott meghatározásból csak egy szavat értelmeltünk t. i. az ígéretet (promissio). Az augsyalit tanító az *igérethez*, mint nemhez hozzáadja faji különbség gyanánt: *Deo facta, Istennek tett*. Ez által elkülönít a fogadalmat azon ígéretekől, melyeket embereknek szoktak tenni.¹⁾ Hogy a szenteknek is lehet valamit ígérni, azt itt a protestánsokkal szemben föltételezzük. Ezen szokást az egyház legrégebbi korára lehet visszavezetni, s a katolikus nép vallásos érületében oly mélyen gyökerezik, hogy itt alkalmazhatjuk az elvet: *Lex supplicandi est lex credendi.*²⁾ Az ily ígéretek háromféle módon lehet fölfogni. Először is ígérhetünk valamit a szenteknek, hogy ezen az úton tiszteljük azon magas kegyelmi föltételeket, melyekkel őket Isten elhalmozta és hogy nekik hálát adjunk a velünk szemben tanúsított jótetteikért. Az ily ígéret a tisztelet (dulia) s nem a vallás erényének ténye s nem is fogadalm.³⁾ A fogadalmat tevő azonban még tovább mehet és ez a tény, a szenteknek tett ígéretet, valóságos fogadalmi tárgyává változtathatja. Ezen esetben Istennek fogadja, hogy a szenteknek tett ígéretét beváltja és ezzel a legmagasabb istentiszteleti ténny végezi. Ezen értelemben a szentek tiszteletére tett ígéretek a szószeres értelmében fogadalmak, de nem azért, mert a szenteknek ígért valamit, hanem mivel a szenteknek ígért dolog Istennek tett ígéretünk tárgya. Egyébiránt éppen olyan jól lehet egy az előjáróknak, vagy általában akármelyik embernek tett ígéretünk is valódi fogadalmi tárgya.⁴⁾

Végül ezen kifejezésnek: én fogadom a szenteknek, lehet az az értelme, hogy őket nagyobb ünnepélyesség okáért az Istennek tett ígéret mintegy tanukul hívjuk föl.⁵⁾ Akkor pedig ezen szavaknak a következőkéhez, melyek a fogadalmi szövegében gyakran fordulnak elő, hasonló értelmük van: én fogadalmat teszek a boldogságos szeplőtelen szűz Mária és a te isteni Főszéged teljes mennyei udvara előtt stb. Hogy egy, szenteknek tett ígéretet minő módon kell fölfogni, a fogadalmat tevő szándékából tűnik ki. Fogadalmat pedig és az ebből származó köteletség pedig csak akkor forog fenn, ha magának Istennek ígértünk, kit az ember ezen tény által legfőbb Urának ismer el és szive hálás érzelmeivel első és legnagyobb jötevőjeként tisztel.

1) Az ily ígéretek kötelező erejét illetőleg lásd Sanchez in Decal. lib. 3, cap. 15, n. 1) és köv.

2) Bellarm. lib. 3, de cultu Sanctorum cap. 9. Gregor. Turon. Histor. Franc. lib. 2, cap. 37. Domino gratias agentes et vota beato confessori promittentes.

3) Hic cultus non elicitor a virtute religionis sed a virtute duliae, neque terminatur ad Deum tanquam ad obiectum aliquo modo, sed solum ordinatur ad illum tanquam ad ultimum finem: in cuius gloriam cedit omnis Sanctorum gloria. Suarez lib. 1, cap. 16, n. 9.

4) S. Thom. 2. 2. qu. 88, a. 5. ad 3. Votum soli Deo fit; sed promissio etiam potest fieri homini: et ipsa promissio boni, quae fit homini, potest cadere sub voto, inquantum est quoddam opus virtuosum. Et per hunc modum intelligendum est votum, quo quis vovet aliquid sanctis vel praelatis ut ipsa promissio facta sanctis vel praelatis cadat sub voto materialiter in quantum scilicet homo vovet Deo se impleturum quod sanctis vel praelatis promittit. Lessius lib. 2, cap. 40, n. 27. Talis actus respectu Dei est votum, respectu Sanctorum promissio honoraria, pertinens ad cultum duliae. Suarez u. o. n. 3 és köv.

5) Lessius u. o. n. 27. Sic intelligi potest formula illa multis religionibus usitata. Promitto Deo, B. Virgini, B. Augustino etc. Hoc modo est actus religionis, quia principaliter ad Deum dirigitur. Quamvis qua parte etiam Sancti honorantur, possit esse actus observantiae seu duliae supernaturalis. Suarez u. o. n. 17.

Második fejezet.

Gyakorlati lehozások az adott meghatározásból.

A fogadalmat érvényességéhez megkívánatik, hogy a fogadalmat tevő teljesen tisztába legyen a kötelezettséggel melyet már-már magára vállal. A skolasztikusok azt a kérdést vetették föl, vajjon a megfontolás meg kell-e előznie időrendileg a fönevezett másik két ténny. Már előbb említettük, hogy Suarez ezen első tényben különböző működéseket különböztet el egymástól. Ha mindenikről szó van, akkor ezeknek időrendileg meg kell előznie a tulajdonképeni ígéretet, mivel, mint előzmény és következmény viszonylanak egymáshoz. Azonban jól összeeshetik időrendileg a végétélet, a puhatólás eredménye a szándék- és ígértelei.¹⁾ Hagyjuk ezen puhatólást és az alapos ismeret szükségességéből vonjunk le egy néhány gyakorlati következményt, mi nagyban hozzájárul ahhoz, hogy még szemléletesebbé tegyük az adott meghatározást.

I. Az embernek oly eszeledete, melyre őt heves földindulásában vagy meglepve ragadja magával a tárgy, annélkül, hogy tényének tudatával bírna, mit a theologusok motus primo primus-nak hívják, semmi fogadalmat sem lehet, mert az ilyen nem emberies tény (actus humanus), nem szabad tény. A fogadalmat pedig legalább is actus humanusnak kell lenni, mert az ember az által, mintegy szerződészerűleg köti le magát Istenével szemben, és törvény alá veti magát, melynek szándékos megszegése bűn. Hogy áll a dolog az ugynevezett motus secundo primus-szal²⁾, melyben meg van ugyan gátolva a megfontolás, de teljesen megszüntetve nincs. M hogy ilyen tényből a teljes akarati beleegyezés hiányzik, ennél fogva a theologusok általános véleménye szerint soha sem lehet halálos bűn, de igenis lehet bocsánatos bűn. Ebből bizonyossággal következik, hogy az oly fogadalmat, mely motus secundo primus volt, súlyos bűn terhe alatt soha sem kötelez. Kötelezhet-e azonban az eféle fogadalmat bocsánatos bűn terhe alatt? Némely moralista látszólag igenlőleg felel³⁾ e kérdésre, de joggal nem. A fogadalmat mindig, még akkor is, ha csak bocsánatos bűn terhe alatt kötelez, fontos dolog, a melyre én magam csak az ismeret és szabadság teljes birtokában kötelezhetem. Valamint a törvényhozó motus secundo primus törvény nem lehet és törvényerejével nem bírhat, ép úgy az ily fogadalmat nem kötelezhet. A fogadalmat által rendelkezik az ember saját tényei fölött, ami csak akkor történik helyes módon, ha eszeledeteinek teljesen ura is. A motus secundo primusban, melynek alapját mindig valami igen fogyatékos ismeret képezi, alig nevezhető pedig az ember eszeledetei urának s annál kevésbbé teljes urának⁴⁾. Ennélfogva az oly fogadalmat, melyet valaki

1) V. ö. Cajétán ezen helyhez. Suarez lib. 1. cap. 9. n. 14.

2) Motus primo-primi elnevezés alatt értjük az oly tényeket melyeket megfontolatlanul végez az ember, ki bárha megfontolt tényre s képes, mind azáltal a jelen esetben esetleg tehetségének használatában akadályozva van. Motus secundo primus elnevezés alatt pedig az oly tények értendők, melyekbe félig teljes megfontolás után kötelelenül egyezik bele az ember. Lehmkuhl, I. nn. 1. és 22.

3) Paludanus in 4 libr. sent. dist. 38. q. 1. a. 1. n. 8 és Antonin. Summ. theol. p. 2. tit. 11. c. 2. n. 6. azt tanítják, hogy az olyan fogadalmat súlyos bűn terhe alatt nem kötelez. Mint hogy ők bocsánatos bűn terhe alatt kötelezettségről nem beszélnek, abból némi-lyek azt következtették, hogy azt mindkét szerző, mint önmagát őt érthető föltételezte.

4) Suarez lib. 1 cap. 6. Sanchez in Decal. lib. 4. cap. 1. n. 7. s. köv.

motus secundo primus közepette, azaz nem teljes ismeret bírásában tesz le, még csak bocsánatos bűn terbe alatt sem kötelezhet. Az ilyen fogadalom ezen felül „bolond ígélet”, mely a szent Lélek szavai szerint nem tesz Istennek, s azért bűnös is¹⁾. Ezen bűn rendszerint csak bocsánatos lenne; azonban, ha valaki fél megfontolással (sempiterna deliberatio) oly fogadalmat tenne le, mely igen fontos és nagy nehézségekkel van egybekötve, tegyük föl, hogy örökös szüzességet, akkor a fogadalmat tevő az oly fontos ügyben nagyfokú könnyelműsége miatt súlyos bünt követne el.²⁾ Ezen nézetet támogatja mindaz, miáltal főnebb arra utaltunk, hogy azon ismeret, mely magában véve egy emberies tényhez (actus humanus) elégséges, nem elegendő ahhoz, hogy valaki magát a fogadalom által érvényesen köthesse le.

Ezek után azon kérdés vár megoldásra, vajjon van-e az oly fogadalomnak kötelező ereje, melyet valaki baragjában, pillanatnyi fölgerjedésében avagy talán megszokottságból tett. Az egyes esetekre vonatkozólag áll szent Tamás tana, hogy egyik-másik eset magában véve még nem alapítja meg a tudást (circa particularia non est scientia); ezeket inkább értelmes és körültekintő férfiu ítélte alá kell bocsátani³⁾. Az ily egyénhez tartozik kipulatolni azt, vajjon a hirtelen fölindulás, a harag stb. az egyes esetekben akadályozta-e a fogadalmat tevőt abban, hogy ő nemcsak az actus humanushoz, hanem az istentisztelet ezen fontos tényéhez szükséges megfontolással járjon el. Ha a tényállást megállapította, akkor következik a *jogkérdés* szerint érvényes vagy érvénytelennek nyilvánítani ki a fogadalmat, a szerint, a mint a szükséges megfontolás megvolt vagy nem volt meg.⁴⁾ Ha a harag heve nem akadályozott valakit abban, hogy mindent megfontoljon, amit a fogadalom letelésénél meg kell hányni vetni, akkor az ily fogadalom érvényes; ha azonban a hirtelen haragu, ha mindjárt az ész működése nem is bomlott meg egészen, fölgerjedésében nem volt teljesen magánál, hogy tudja, mit teszi, akkor oly tényt nem végezhetett, mely reá kötelezettséget rótt volna. Ugyanezt kell mondani minden hasonló esetről.

Ha valaki a fogadalmat fölindulásában s nem a kellő nyugodtsággal tette le, akkor az ily fogadalmat tevőknek gyakran vesz észre a gyóntatóatya bizonyos bánatot, mely őket elfogja, mihelyt ismét nyugalomba jönnek. Vajjon a tett ígélet fölötti ezen bánat már elegendő bizonyíték-e arra nézve, hogy a megkívántató megfontolás hiányzott s hogy a fogadalom ennél fogva érvénytelen? Legjobb lenne sem azok nézetét nem osztani, kik abban ama bizonyítékot megtalálják, sem azokét, kik ezt kétségbe vonják. A tett fogadalom fölötti bánat kétféle okból származhatik vagy az akarat állhatatlanságából tudniillik vagy a szükséges megfontolás hiányából. Ha a bánat forrása az akarat állhatatlansága, akkor a fogadalmat tevő valóban akart fogadalmat tenni s ennél fogva ez őt kötelezi is. Ellenben, ha a fogadalom fölötti bánat a második forrásból származik, akkor mindenki nézete

szerint ebből, mint eddig is mondtuk, az ily ígélet érvénytelensége tűnik ki.¹⁾

A fogadalom érvényességéhez megkívántató megfontolás a reszegeknél is hiányzik. Minő elbírálás alá esnék azonban az oly reszegek ténye, aki előrelátja, hogy őt azon esetben, ha leissza magát, a fogadalomtevésre ráveszik, és ő dacára ennek mégis könnyelműen fossza meg magát a szeszies italok által eszének használatától? Az ily módon tett fogadalmak érvényeseknek látszanak, mert, ha nem is *tényleg*, de legalább *erőileg* megvolt az ismeret és ezen tények nem ugyan *eggyenesen*, de *mellékesen* mégis vagyis okában (in causa) akaratiak voltak. A körülmények szerint az erőileg meglevő ismeret elégséges lehet. Bizonyos novicius a szerzetesi fogadalom minden körülményét alaposan megfontolta és az áldozatok tudatában elhatározta magát arra, hogy szerzetesi fogadalmat tesz le. A templomban valami fényes ünnepet ültek. A novicius elkábultva az istentisztelet annyi pompájától s a templom oly főséges ékességétől odalép az oltárhoz, olvassa a fogadalom formuláját és egyáltalán nincs tudatában annak, hogy mit tesz. Jóllehet itt a megfontolás teljességgel nem volt *tényleg*, az ifjú szerzetesi tagnak fogadalma azért ép oly érvényes, mint a hogy a pap akkor is valóban konzekrált, ha a titokzatos átváltás alatt számbavehető mértékben szórakozott volt. Csak azon esetben volna a novicius fogadalma érvénytelen, ha ama pillanatban actus humanus *emberies tény* végzésére nem volt képes.²⁾

De egészen másképp áll a dolog a lerészegedettnek fogadalmaival. Minthogy ezek csak okukban, nem magukban voltak akaratiak, azért szent Alfonzzal³⁾, Laymannal⁴⁾, Sanchezszel⁵⁾ érvényteleneknek kell azokat kinyilvánítsuk. Ha tudja valaki, hogy ő részeg állapotban letövi felebarátját, akkor ő föltéve, hogy megrészegedve ezen tényt valóban végre is hajja, a szó valódi értelmében gyilkos, minthogy az embertársa életének megfosztása szabadakarati volt, ha mindjárt nem is egyenesen, hanem csak mellékesen vagyis okában, in causa. Azonban a fogadalom érvényességéhez semmi esetre sem elegendő, hogy ezen tény csak mellékesen vagyis okában legyen szabadakarati, sőt inkább meg kell lenni közvetlenül az akaratnak arra nézve, hogy magát kötelezi, ha mindjárt ez nincs is meg *tényleg*, hanem csak erőileg. A fogadalom érvényességéhez mulhatatlanul szükséges az, hogy valaki egyenesen, ha mindjárt csak erőileg is, akarjon fogadalmat tenni.

II. A fogadalom érvényességéhez szükséges megfontolás s ezzel együtt a szabadság is különböző akadályok u. m. *félelem*, *tudatlanság*, *tévely* által szenvedhet csorbulást. Vizsgáljuk csak meg, miképen befolyásolja ezen három akadály a fogadalom érvényességét.

1. A félelem mindig kisebbíti az akaratszabadságot; mert aki félelemből akar valamit, akarja ugyan, de nem akarva, ha azon gondolat nem sarkalva, hogy ama tény ál-

1) Sanchez u. o. cap. 1 n. 10. S. Alphons. n. 196. Salmant. tract. 17. cap. I. n. 11. Baller. — Palmieri II. p. 450. V. ö. Sanchez de ma trim. lib. 1. disp. 8. n. 8.

2) Sanchez. in Decal. lib. 4. cap. 1. n. 6.

3) n. 196.

4) Theol. mor. lib. 4. tr. 4. cap. 1. n. 4. v. ö. Sanchez, de marim. lib. 1. disp. 8 n. 20, Suarez lib. 1. cap. 10.

5) In Decal. lib. 4. cap. 1. n. 6.

1) Displacet ei infidelis et stulta promissio. Eccles. 5. 3.

2) Sanchez u. o. n. 9.

3) Suarez lib. 1. cap. 9. n. 13.

4) Sanchez in Decal. lib. 4. cap. 1; S. Alphons. n. 196; Ballerini — Palmieri II. p. 450.

tal magától vagy övéitől valamely veszélyt, valamely rosszat háríthat el. A szabadság ilyes kissebbitése megtér-e a fogadalom érvényességével? Ha az egyes esetben, ami azonban rendkívül ritkán fordul elő, oly nagy fokú a félelem, hogy az embert eszméletétől fosztja meg, akkor az ily állapotban végzett mindeme cselekedete nem emberies, és ennél fogva nem is érvényes azon fogadalom, melyet ily félelem hatása alatt tett le valaki.¹⁾ Ha pedig a kedély szorongása a rendszer medrén belül marad, akkor annak a fogadalom érvényessége- vagy érvénytelenségére kibató befolyását illető kérdés nem oly egyszerű s a moralistáknál különböző megoldásra is talált. Kezdjük mindjárt azzal, amiben mindnyájan meg egyeznek.

2. Egy családtya kivándorolt Amerikába. Az első három napi tengeri útazás szerencsés volt, de egyszerre borzasztó vihar keletkezik. A hajóban mindenkit, még magokat a hajósegényeket is, kik még soha sem értek ily tengeri förgőtetet, a legnagyobb remegés fogta el, s azt hitték, hogy minden pillanat a hullámok zsákmányaitul szolgálhatja ki. A rettenetesen aggodós s családjaért bánatos atya a haláltól való félelmében bocsújártást fogad azon esetre, ha övéihez szerencsésen vissza fog térni. A teológusok általános nézete szerint érvényes ezen fogadalom, mint általában minden olyan, melyhez a szükségképen működő októl, vihartól, zivatartól, égéstől, betegségtől stb. — metus intrinsecus — való félelem szolgáltat alkalmat. Ezen esetekben, ha még oly nagy is a félelem, a fogadalmat tevő meggondolva és szabadon eszelepszik, azon cél elérésére, hogy a veszélyből, melynek ki van téve, megszabaduljon, legjobb eszközképen a fogadalmat választja. Ha más körülmények között nem is tisztelte volna Istent ily módon, jelen esetben, hic et nunc mégis így jár el és ezen cselekedeteire senki sem kényszerítette: azért az ő fogadalmat érvényes és teljesítenie kell.²⁾

3) Ketszégkívül ugyanez áll akkor is, ha a fogadalmat tevő a félelem hatása alatt eszelepszik ugyan, annélkül mégis, hogy a szabad ok, melyből a félelem származott, azon célt tűzte volna ki, hogy fogadalmat erőszakoljon ki belőle. Ha egy igazságos vagy igazságtalan módon halálra ítélt a szégyenletes haláltól való félelemből fogadalmat tesz, hogy valamely rendbe lép, ha esetleg a halálbüntetést neki elengedik, akkor ennek fogadalmat érvényes. Ezen szerencsétlen is megfontolás és szabadsággal eszelepszik, a fogadalmat tevő részéről ennél fogva minden megvan, ami ígérete érvényességéhez megkívánatik és minthogy semmi ok nincs annak föltételezésére, hogy Istennek az ilyen fogadalomra kedvezne telnék, ennél fogva ennek érvényessége föltétlenül nincs kétkelődünk.³⁾ De még azon esetben is, ha a fogadalmat tevőben a félelem előidéző szabad oknak az lett volna szándéka, hogy fogadalmára erőszakon ez azért biztosan érvényes volna, ha a fogadalmat tevőnek ezen szándékából semmi tudomása sem volt. A fogadalmat tevő ezen esetben a legbátosabb

1) Sanchez a. o. n. 43, Laymann u. o. n. 3.

2) Suarez lib. 1. cap. 7. n. 3 s. köv. Sanchez u. o. cap. 3, n. 4. S. Alphons n. 197.

3) Suarez u. o. n. 8. Sanchez u. o. n. 4. s. köv., S. Alphons u. o. Lessius de just. et jure lib. 2. cap. 40. n. 16. v. ö. Sanchez de matrim. lib. 4. disp. 12. n. 12, s. köv.

eszköznek tekintette volna a fogadalmat arra, hogy a veszélyből megmenekedjék és ezen eszközt szabadakarattal választotta volna¹⁾.

(Folyt. köv.)

Erdősiék.

— Elbeszélés. —

(Folytatás.)

V.

A ki szereti a természetet, gyönyörködik napkeltekor a biboros égben, századikszor is csak oly szépnek találja, mint először, s a vidék bája, változatossága csak úgy elragadja. Sok embernél így van a családi életben is. Minden gyermek új öröm, s azoknak életváltozása megannyi kis ünnep, jellemük, természetük fejlődése a szülőknek kedves tanulmány.

Igy volt Erdősiéknél is. A sorrend nem biztosított náluk a gyermekekre nézve előnyöket.

Nem nyert kiváló jogot, mert legelső, vagy mert legutolsó. A gyermek éveit soráo előforduló események egyformán kedvesek voltak nekik.

Hatodik gyermekök első iskolába küldésénél csak oly meghatottak voltak mint az elsőnél, s a legkisebb darabot pl. egy könyves táskát számára oly kedvvel vásároltak meg, mintba életükben az lett volna az első ily nemű esemény. Mindig nagy ünnep volt náluk, midőn valamelyik gyermekek első áldozásra készült.

Az egész család elkísérte a templomba, s rendre mindeniket egy-egy ily napon mindnyájan ünnepeltek tekintették, szülők és testvérek egyaránt. Gyermekeiket azonban kis korukban a mindinkább divatba jött nyilvános szereplésektől következetesen visszatartották. Habár jótékony intézetek által rendezett előképekhez, vagy kis galambposta szerepre ostromolva kérték a szép gyermekeket.

Kiss Alfrédnél eléggé oktatta barátnöjét, hogy „hisz érdekedben áll, hogy gyermekeid ügyesedjenek.“

— Igaz — ismerte el Erdősine — de nem ilyen módon, mert attól tartok, hogy így inkább merészek és hiuk lesznek.

— De bát utoljára is nem akarod tán csupán magad, hanem a társadalom számára is nevelni gyermekeidet, nem értem tebát, miért akarod egészen elvonni attól?

— Ha megügyeled jól, — védekezett Erdősine — észre kell vened, hogy a társadalmat is időkor szerint lehet s kell felosztani. Ezek volnának a gyermekek, az ifjak, s a felnőttek társasága. Ma már lerontják a nagyon is szükséges sorompókat. A nagyok nem a gyermekek kedvéért jelennek meg azok társaságában, hanem őket vonják maguk körébe, s felhasználják a gyermekeket saját gyönyörtségeikre mondhatnám céljaikra. Én szívesen elkísérem enyéimet,

1) Valentia 2. 2. disp. 6. q. 6. p. 4; Sanchez in Decal. lib. 4. 4. cap. 3. n. 6.; Suarez u. o.

a gyermek-, — s majdan oldala mellett lesznek az ifjak társaságában; töreksem a jó Isten segítségével szívüknek, gondolkozásuknak, igényeiknek oly alapot adni, hogy egykor szerencsés és szeretett tagjai legyenek a társadalomnak. Ezt azonban megvagyok győződve, hogy a korai nyilvános szerepeltetés által el nem értem.

— Ez felfogás dolga — vitakozott tovább a vendég — s én úgy találok, hogy elveidért sok gyönyörtütséget vonsz meg magadtól, s gyermekeidtől.

— Igaz, — felelte az anya — bizonynyal ők annyira szeretnék selyem csillogó, aranyos ruháskáikat, hogy tán miudig olyanban óhajtanának járni. Sokkal szebbnek látják, hinnék magukat, mint a milyenek, s szemükben az a gyermek, ki nem ilyen csillogó, semmit sem érne. Továbbá megtanulnák, hogy nem a szerénység, hanem a bátorság a társaságban az erény, s azt sajátítják el, mert ott azt becézik. Ha pedig az ily nemű élvezet gyakran ismétlődik, örülni tudásuk eltompul, s mindig erősebb lesz náluk a vágy mint az elért eredmény.

— Hiszen azért az ily nemű élvezetekben nem kell túlzásba esni, s miért ne szolgálhatnak, néha a nagyok öröme is? kérdezte Kissné.

— Olyan ragyogó öröm az, — folytatta Erdősiné — a minek anyyéká van, s ezt olykor nagyon is előre veti, mert szaporítja az anyagi gondokat.

— Akkor mindent meg kell vonnod tőlük, — jegye meg Kissné — mert nekik szülőknek minden anyagi gondal jár. S ezért gyermekeid soba sem fognak társaságba járni, soba sem fognak táncolni úgy-e?

Erdősiné elmosolyodott, s felelt: Dehogy nem, mennek bizony beik való társaságba, csinos kis szindarabot is játsztak férjem névnappján, s táncolnak a maguk örömére. Ami egészen más hatású reájuk nézve, mint a pénzért való mutogatás.

— A jótékony cél pedig előtted semmi úgy-e? — próbált hatni szemrehányással Kissné.

— Tagja vagyok mindannyinak városunkban, s zivesen szolgálom mindnek érdekeit mindaddig, míg nem úgy jótékonykodik, hogy valamely irányban ártson.

E vitakozás után pár év múlva Erdősiek 18 éves leányukat nyilvános bálba vitték.

Öltözködésénél mindenik testvére segédkezett. örültek a kisebbek, ha egy-egy gombostűt nyújthattak, egy-egy virágot, vagy csipkét megtűzthettek. Mikor az indulás ideje eljött, mindenik elbűcsuzott az ünnepeltől, szülőiket biztatták az otthon maradottak, hogy csak legyenek nyugodtak, s mulassanak jól, mert ők mind nagyon jók lesznek.

És az ifjú lány szemében az ártatlan öröm csillogásával, arcán a meglepetés kedves pirjával lépett a táncterembe, hogy elvegyüljön a mulatozók közé.

A terem egyik szögletében Kiss Alfrédék szép leánya ült, Izóra. A himzett selyemruha jól állott királynői természethez. Igaza van, — szolt az öt mulattató fiatal emberek egyikéhez, — ez az Erdősi Róza egy kedves kis hamupőke, de nem aki a mesebeli leányka szerint hercegi ruhát ölt a bálba, hanem házias fehér ruhában jelenik meg.

— Azonban azt hiszem, — folytatta a felvett hasonlatot egy ifjú — ha, mint a mesében, elhullatná távozáskor

egyik cipőjét, nem csak egyetlen királyfi, de sokan indulnának, hogy mesés szép úrnőjét fölatalálják.

— Hát izlés dolga — szolt vállat vonva Izóra, — de maga bizonynyal egyike volna azoknak nemde?

— Nem tudom, — felelt emez — de valósággal most úgy találok, hogy olyan ő, mint sok ékes tollú, remek madár között, egy kedves, szelid teher galamb.

— Még utoljára madárgyűjteménynek tekinteti a terem hölgyeit. Mondhatom, hasonlatai nem fölötte gyöngédek, — tette megjegyzését elkomolyodva Izóra.

Ezalatt Erdősi Róza egy ifjú kíséretében a beszélgetők felé közeledett. Izóra helyet mutatott maga mellett, miközben kérdezte: Hogy mulatsz?

— Nagyon jól — felelt a kérdezett a kedves vidámsággal, — táncolni nagyon szeretek, s arra itt van alkalmam, és te?

— Unatkozom — válaszolt, miközben legyezőjét keresett hanyagsággal tette össze. — Nekem nem első bálom, hanem ki tudja hányadik, s úgy vagyok ezzel is, mint például a selyemruhával, más boldogságtól oda van, ha egye felülthet, én már reá untam.

— De hisz annak könnyű az orvossága — magyarázta Róza s egyáltalán nem érezte érintve magát a mondottak által — menj ritkábban bálba, s ne járd selyemruhában. Lásd, én oly jól érzem itt magam, hogy színt: félve gondolok rá, hogy az az egy pár óra lejár, s vége a kedves zenének, a vig keringésnek.

Alig végezte szavait, midőn fivére oda érkezett. Nézd édes Róza, szólította meg testvérét, — édes anyánk izeni, hogy maradj itt apával, mert ő, anyám egy kissé rosszul érzi magát, én haza kísérem, s esetleg tán vissza is jöhettek még.

— Anyám rosszul van?! — kiáltott föl megdöbbenve Róza — s te azt hiszed, hogy én akkor itt tudnék maradni? Gyorsan köszönt a társaságnak, s fivére magyarázatát nem várva, karon fogta s távozott.

— Na szegény leány. — szolt távozása után Izóra — az ő boldog órái hamar lejártak.

— De nemes gondolkozása, jó szíve kárpótolni fogja őt sok-sok boldog órával, — tette hozzá a társaságnak amaz előbb szóló tagja — mert sok öröm vár arra, kinél a szeretet megkönnyíti, sőt édessé teszi a lemondást.

(Vége köv.)

Heti krónika.

Gyűjtemény, 1897. febr. 12.

Szép csendesen csikorog az országgyűlésen a költségvetés tárgyalása, olyan ritmustalan ruszicas melódiában, mint akár a zetelasi fakószekér. Semmi élénkebb hang ki nem hozza álmos hétköznapiságából. De azért csak lassan halad, s minden várakozás ellenére úgy látszik hosszabba nyulik, mint előre gondolni lehetett volna. Szerencsésen mégis eljutottak már a kereskedelmi tárcáig. Közben egy pár epizód is adódott e ő. Ilyen volt a Muraviev orosz kauceus berlini és párisi útazása ügyében benyújtott Kossuth-féle interpelláció elintézése. Azt kérdezte Kossuth Bámfyól: Van-e tudomása az útazásról, s szándékozik-e e kérdésben a képviselőházat tájékoztatni odahatni, hogy ez útazás ne történjék monar-

chiánk érdekei ellen. Mire nézve kitérő válaszul Bánffy azt a legújabbán felkapott liberális műszót alkalmazta, hogy a Kossuth interpellatioja „nem volt komoly“; bomályos, inoportunus, önkényes s azért érdemleges választ nem is érdemel. A szélsőbal e sertő kicsinylésen megbotránkozott, de Kossuth úgy tett, mintha nem is neki szólana a válasz, s bár pártja nem, de ő jámbor képpel fndomásúl vette, hogy biz ő nem ért a poilitikához s válasza sem érdemes a kérdése.

De nem csak vele esett meg, hogy a pártja leszavazta, e sors érte a levélírási miniszterét Wlassicsot is a feb. 6. ülésben, mikor Zichy Jenő grf. arra vonatkozólag nyújtott javaslatot a ház elé, hogy a kiadók küldjék meg a Nemzeti-muzeumnak nyomtatványait. Wlassics hajlandó volt e javaslatot a tárgyalás alapjául elfogadni, de a kormánypárt 4 tagon kívül Percellel ellene szavazott. Hanem ebből sem lett Wlassics-válság, mint nem lett a sokkal compromittálabb erdélyi koadjutor kérdésből. Mert hisz „Édes — nemesak — a világi élet“, mint a halotti zsoldár tartja, de a bársonyszék is!

Nem megvetendő a néppárt irányába a t. házban nem megújuló, hanem állandó folyamatban lévő farkas és bárány féle mese szereplése. Mindenképpen ráakarják bizonyítani, hogy a pánszlávokkal paktál. De hiába! Ujabbán Lehotzky rágalmazta meg e ráfogással Zmeskál Z. t, ki szépen rábizonyította, hogy ez a beszéd *rágalom*.

S nemsokára kiderült, hogy Lehotzky s a többi felvidéki kormánypárti képviselő az, kik pánszláv ügyvédek segítségével jutottak be a képviselőházba.

Ennyire jutott az igazmondás szerepe a honfoglalás 1001-ik évében. Csak az a vigasztalásunk, hogy még siralmasabb régi dolgaink is vannak krónikába véve s Magyarország még is áll, mert a sok salak közt mindég akadt egy-két *szemer* nemes ére is.

Ilyen nemes ére számba esik ma Szemere Miklós, ki a romlottság közt is megmondta az igazat a Nemzeti Kaszinó Széchenyi lakomáján, melyről Bánffy bécsi útja miatt (?) véletlenül elmaradt. Jól is tette, mert keserű igazságokat kellett hallani ott, — korunk jellemzéseül, mikor „már alig fizeti ki magát a mindennapi életben becsületlennek lenni,“ mint a szónok mondta; hiszen ma *szóbajnokok* vagyunk, s oda satnyultunk, hogy „tekintélye nálunk ma már alig van valaminek.“

Igazán Peturi igazság és Peturi elkeseredés szól kivált a végzavakból, hogy „nem boldog a magyar.“

Mintha csak a Széchenyi nagyelke subintott volna végig az ország sorsát intézők arcán egy korbácesal!

Megérdemelte a szónok, hogy e szavakért lakomát rendezzenek 10-én tiszteletre!

Megdöbbenő jelenség gyanánt kell feljegyezni az agrár szocialistáknak a fővárosban e hó első napjain tartott kongresszusát. A hamos próféták megérkeztek már, s a kormány fegyver ropogással akarja őket megfékezni, de ki tudja képes lesz-e továbbfejlesztésében gátat vetni rombolásának. Hiszen mit várhatni tőlük, mutatja e gyülekezésük.

A nemzetközi szociáldemokrácia már a megnyitáskor ráütötte szennyes pécétjét a gyülekezetre, a midőn a jóra való, munkás, istenfelő magyar néppel detronizáltata az Istent s megtagadtatta a hazát.

A mindenség okához fohászzkodtak s attól kértek szerenését tanácskozáisakra, a hazaszeretetet pedig egy-

szertien törölték a nemes erények sorából, mert inkább akarnak eszméik harcában elesni, mint a baza lelkes éltetéssel ajkukon éhen veszni el.

Keserű és megdöbbenő szavak, melyeket csakis a vergődő nyomorral párosult igazság adhatott a jóra való, józan munkásnép szájába.

Vegyük ide még azt az általános depravációt, mely az új egyb. politikai törvények miatt a nép erkölcsiében naponkint terjed. Hiszen a protestánsok szüntelen panaszkodnak, hogy hiveik mind nagyobb számmal lépnek ki egyházuk kötelekéből s lesznek felekezetlenekké: istentelenekké. Megérdemlik pásztor uraimék, ne panaszkodjanak, azt mondhatnók, ha nem félténők társadalmunkat a káros következményektől.

Irodalmi intézeteink közül a Kisfaludy-társaság 7-én tartotta meg idei nagy gyűlését, mely után fényes banket következett.

Az egyetemi diákság életében fontos eseménye volt a muli hétnek a *meza akadémika* megnyitása.

A legutóbbi napok pedig a Bánffy híres levelével teszik emlékezetessé magukat, mert azt mutatják, hogy bíróságaink oly ékesen hangoztatott függetlensége is mind jobban meghajlik a Bánffy-imádás és politikai exigentiák előtt. Ennek fényes bizonyítéka az, hogy a bpesti kir. büntetőbírószág Molnár apátot Bánffy nyílt levéltitok megsértése címén indított keresetével elutasította. Hát már most hol keressük az igazságot?

Fiume akaratoskodik és zavarog az önkény ellen; Munkácsyról aggaszto hírek vannak. S kiűn? Krétában foly a keresztény és muzulman vér, diplomátok taktikáznak, tanácskoznak, Törökország sorsa öröklődik, lassankint megöröklődik s megvállik, ki veszi a vámot.

Krónikás.

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

Néhány észrevétel

az alsófehérmegyei róm. kat. tanító-egyesület föllevevítése ügyében

Az alsófehérmegyei róm. kat. tanító-egyesületnek már egy néhány év óta önként ajánlkozott tagja vagyok; s ha körülményeim engedték, annak évenként tartott közgyűlésein meg is jelentem. Mindig örömmel keltem a hosszú útra — gondolva magamban: a gyűlés érdekes lefolyása alatt legalább alkalmam lesz az iskolai nevelés és tanítás előmozdítására vonatkozó ismereteimet gyarapíthatni. De öszintén bevallom, ebbeli reménységemben mindannyiszor csalatkoztam; a gyűlések előre közölt változatos programmjából csakis feledhetlen elnökünk tudományos értekezésnek beváló beszédei hangzottak el; a tárgysorozat többi pontja fölött pedig napi rendre kellett térnünk; mert a próbatanításra ajánlkozott egyén nem készült elő, az értekezés fölölvasása szintén elmaradt, mert aki ennek megtartására vállalkozott, a gyűlésen meg sem jelent; — még a keblí ügyek elintézéséről sem lehetett rendes jelentést hallani; — az egyleti tagoknak majd felerésze, minden igazolás nélkül elmaradozott a gyűlésről.

Míg áldott emléktől elnökünk élt — soknemű elfoglaltsága közepette is — kitaróan állott az egylet élén, s igye-

kezett abba lelket önteni, de a tagok nemtörődősége miatt ebbeli búzgó fáradozása hajótörést szenvedett.

Ily állapotok mellett egyesület, mely az alapszabályokban körülírt céljai megvalósításával mit sem törődik, tovább fenn nem állhat. Bizonyosan kegyelmes Főpásztorunk szívét is szomorúan fogja érinteni az a szomorú valóság, hogy egy oly kat. egyesület pang, amelynek működési központja épen a püspöki székhelyre esik. —

Ne vádoljuk a mulasztással egyik a másikat, hanem a „mea culpa“-t elmondva ismerjük el, hogy nem voltunk eléggé munkások; hiszen ha hibánkat még most is mentegjük, akkor továbbra is csak abban tespedünk, s így a mi egyleti életünk soh'sem fog fölvirágozni. —

Az is igaz, hogy mi kat. kántortanítók a gyűléseken való megjelenésünk alkalmával a politikai községektől nem részesülvén semminemű napidíj, vagy utazási átalányban, csekély 300–400 frt. kántortanítói fizetésünkől (majd mindnyájan családossal lévén) az utazási és egyéb költségeket alig tudjuk kiszárazni. Erre nézve indítványoznám: ha már a községek semmi segélyt nem nyújtanak, akkor kérelmezzem ki-ki saját egyháztanácsánál, hogy az tanítójának az egyleti közgyűlésen való megjelenése alkalmára az egyház pénztárából 5–10 frt. utazási átalányt szavazzon meg; az egyház tanácsnak erről szóló határozatát kegyelmes Főpásztorunk bizonyosan helyben fogja hagyni, amiként nekünk is (tanító, tanítónő) az 5–5 frt. utazási átalányt az egyházunk pénztárából kegyesen kiutalta.

A segélyért márt most előre kellene kérelmezni, hogy majd a tavaszkor egybe-hivandó közgyűlésen egyetemben lehessünk jelen, nehogy az utazási költség hiánya valamilyünköt otthon marasztalja. Már most egyesületi életünk föllendítésére szívesen indítványom ez volna: minthogy a múlt év április havában tartott közgyűlésünkön senkit sem tudunk elnökül megnyerni, (s hogy e tisztség elvállalásától mindenki idegenkedett, oka ennek az, — hogy mindenki tudta, hogy az egyleti tagokat semminemű szellemi tevékenység, munkásság, lelkesedés nem vezérli) megelégedtünk egy alelnökkel: Finta Albert gynafelhérvári tanító személyében; de amint értesültem, ő a tanítói állást körjegyzőséggel cserélte föl, e szerint tehát vezetők nélkül maradtunk; így azonban mint szétszórt kékék tovább csak nem maradtunk. Hivatásból kell valakinek az ügyek vezetésére vállalkoznia! A központból a legalkalmasabbnak tartom: Chósz György tanítót.

— A boicai róm. kat. tantestület nevében tisztelettel fölkérem őt, hogy az árván maradt alsófehérmegyei róm. kat. tanítói egyesület alelnöki tisztségét ideiglenesen elfogadni, s az ezzel járó kötelezettségek teljesítését megtegyen szíveskedjék. (Teljes tisztelettel kérem egyesületünk mindenik vidéki tagját, hogy az egyöntetűség szempontjából báregy levelező lapon ki-ki kérje fel Chósz György gynafelhérvári tanítót ideiglenes alelnökül.)

Már most Chósz György tapintatos eljárásától fog minden függni, ki majd magához véve a testület pecsétjét, jegyzőkönyvét a többi iratokkal egyetemben, a tagok névsorát, a központi s vidéki tagokkal személyesen vagy levélbelileg érintkezésbe fog lépni, s elő fogja készíteni az utat, hogy talán a husvét utáni napokban (pl. április 20-án vagy 21-én, mikor mindenkinek szabad ideje van) megtartandó

közgyűlésünkön a méltóságos káptalan tagjai közül szerencsések leszünk egyesületünk elnökül valakit megnyerhetni, ki majd hivatással és kitartással egyesületünk mely álmából föl fogja ébreszteni, s közös-lelkes munkálkodásunk mellett az erdélyi egyházmegyében sok más virágzó kat. tanító egyesület sorába fogja felemelni. — Hiszem, hogy Chósz György a központban a fődő paptanárok közül sikerülni fog valakit megnyerni, ki Istenben boldogult volt elnökünk, néhai mélt. és főt. Veszely Károly borbándi prépost-plébános életrajzát megírva a tavaszi gyűlésen emlékbeszédet mondana fölötte; továbbá a következő közgyűlésre a központi tanítók közül valaki okvetlen vállalkoznék próbatanításra, — az egyleti pénz- és könyvtárra vonatkozó jelentéstartalatra; a vidékiek közül pedig fölolvására, szavaltatva, paedagogiai esetek előadására. . . . stb. . . . stb. csak akadna ember. A gyűlésre szóló meghívót két héttel előbb szét kell küldeni, s célszerű lenne a „Közművelődés“-ben is közzétenni.

Ime ezek az én terveim; ha ezeket életbe léptethetjük, talán sikerül egyesületünket felvirágoztatunk. Es ez kinek-kinek lelkiismeretes munkálkodásától függ.

Ha valaki célra-vezetőbb indítvánnyal áll elő, szívesen hozzá csatlakozom.

Kovács Nándor sk.

kántortanító s az alsófehérm. róm. kat. tanító egyesület rendes tagja.

Miniszteri leirat az egyházi hivatalok portomentessége tárgyában.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszternek 1896. évi 3649. eln. sz. a. kelt leirata az egyházi hivatalok portomentessége tárgyában. Valamennyi főtiszt. egyházi főhatóságnak.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter úrnak értesítése szerint újabban ismét gyakran előfordul, hogy az egyházi hivatalok, akkori hivatali elődöknek 1887. évi 644. eln. számú körrendeletére hivatkozva, magánfeleknél „közszolgálati ügyben portomentes“ záradékkal ellátott leveleket küldenek.

Minthogy a hivatkozott 1887. évi 644. eln. számú intézkedés az e részben fennálló szabályos téves értelmezésen alapszik, ennél fogva azt hatályon kívül helyezve, van szerencsém Cimedet a következőkről tiszteletteljesen értesíteni.

Az érvényben levő portomentességi szabályok (Posta Tarifa és Postaüzleti szabályzat 25. § közzétéve „Magyarországi Rend. Tára“ 1888. évf. 257. t.) B. 1. és 2. pontja szerint a fentebb említett kedvezményt csak a polgári és katonai állambatóságok és hivatalok s a törvény által velük egyenlő rangba helyezett közegek, továbbá a törvényhatósági hivatalok hivatali, főnökök, a hivatalos működésben levő polgári és katonai kiküldöttek, királyi biztosok, az udvari hivatalok és a rendjelek irodái s azok főnökei, ezenkívül az államadósságot ellenőrző bizottság, a közmunkatanács, az orsz. közoktatási és közegészségügytanács, az ügyvéd- és tanár vizsgáó, az erdészeti államvizsgáló bizottság, valamint a törvény által kirendelt bizottságok, elnökei vehetik igénybe. Az egyházi hivatalok az idevő portomentességi szabályzat B. 8. pontja értelmében csupan vállalási, anyakönyvvezetési, iskolai s egyéb hivatalos ügyekben egymás közt s a B. 1. és 2. pontokban felsorolt hatóságok, hivatalok és közegekkel levelezhetnek portomentesen, s ezért a levelezés tárgyához képest a „vallási, anyakönyvvezetési, iskolai stb. ügyben portomentes“ záradékot a levél borítékán mindenkor ki kell, hogy tegyék.

Az egyházi hivatalok tehát a fennálló szabályok ér-

telmében magánfelekkel portomentesen egyáltalán nem levelezhetnek, s nem alkalmazhatják levelezéseiknél a „közszolgálati ügyben portomentes“ záradékot sem, mivel a portomentességi szabályzat E) pont második bekezdése értelmében ezen záradékot csak a B) 1. és 2. pontokban felsorolt hatóságok, hivatalok és közegek használhatják.

Tiszteletteljesen felkérem ennekelfogva Cimedet, hogy az alattas egyházi hivatalokat ily értelemben megtehetően utasítani méltóztassék. — Budapest, 1896. október hó 23-án.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Méltóságos Majláth Gusztáv gróf** koadjutor úr e hó 11-én városunkba érkezett. Korán reggel az apácák zárdájában misézett. Majd látogatást tett püspök urunk ó nagyméltóságánál. Meglátogatta továbbá ns. Fábian S. apát kanonok urat, a papnövelő intézetet s városunk polgármesterét. A délutáni vonattal pedig Kolozsváron át visszatért Komáromba.

— **Majláth Gusztáv Gróf** püspököt a tolnai r. k. olvasóköri, mint a kör kültagját, kineveztetése alkalmából feliratilag üdvözölte, s egyszersmind egyhangulag a kör disztárgyáá megválasztotta.

— **Nyilvános köszönet.** Püspök úr ó nagyméltósága közelebről egy száz fontos barang adományozásával örvendeztette meg nagyadorjáni főkegyházi híveimet. Midőn ő excellentiájának ezen nagylelkű áldozatát nyilvánosságra hozni bátorodom, a megörvendeztetett hívek nevében azon leghálásabb köszönettel tettem, hogy azt az Úr Jézus, kinek dicsőségére tette, assziszsz. Ferenc közbenjárása által, kinek tiszteletére lesz az új barang felszentelve, ő nagyméltóságának bő testi és lelki áldással fizesse meg! Szentbáramság, 1897. február hó 8-án. Kiss András, plébános.

— **A gyulafehérvári róm. kat. főgymnasiunmi ifjúság** f. hó 20-án a főgymnasiunmi „Zene-alap“ javára hangversenyt rendez a Hungaria szálló nagytermében a következő műsorral: 1. Rajta, előre (induló) Becker Edétől, éneklő a főgymn. vegyeskar. 2. Don Juan (opera kivonat) Mozart W. A.-tól, zongorán előadja Krzyzewsky R. II. o. t. 3. Szavaltat, előadja Löwy M. VI. o. t. 4. Békahangverseny, Weber Károlytól, éneklő a főgymn. vegyeskar. 5. Felolvasás tartja Zlamál A. főgymn. tanár. 6. Madrigale (quartett) fuvola szóló Simonetti-től, előadja fuvolán: Bartalis J. VII. o. t., kiséri: Lerchenfeld J. VI. o. t., Schopó A. VII. o. t. és Resch L. György főgymn. zenetanár. 7. Magyar népdalok. Pogatschnik G.-tól, éneklő a főgymn. vegyeskar. 8. Oreg anyó (stájer idyll) Langer N.-tól, előadja a főgymn. zenekar. 9. Vörösmarty. Marót bánjának 5-ik felvonásából egy jelenet, előadják: Medgyesy F. VIII. o. t. és Kocsis M. VIII. o. t. 10. Szertory induló Müller J.-tól, előadja a főgymn. zenekar. Kezdeté este 7 órakor. Belépő díj személyenként 1 frt, családonként 3 frt. Felülvezetéseket köszönettel fogad és hirlapilag nyugtáz a r. bizottság.

— **Megtérések.** Farkaslakáról értesítenek, hogy Isten igéje itt is termi gyümölcsét. Ugyanis f. e. február 7-én három év. ref. vallású keresztény testvérünk tért vissza üdvözítő anyaszentegyházunk keblébe, névszerint: Ambrus Sára hajadon, Gellérd Mária özvegyasszony és Balog Márton ifjú legény.—

— **Haec dies . . .** e szavakra emlékeztem, midőn elhagytam ama helyet, hol anyai szépet, épületest láttam. Nagy-Sajó 4-űzség (Beszt.-Naszód) ez a hely, hol is mintegy 89 férfi

s nőszemély (gyermekekkel) a gör. kel. egyház kebeléből visszatért a gondos róm. kat. anyaszentegyház karjaiba. Sokszor megható jeleneteknek voltam szemtanúja, de olyannak, a milyen a január 5-iki volt, mondhatom: nem. Megható volt, mert igazi öröm sugárzott a megtérendők arcain, midőn főtisztelendő Décei Péter t. főesperes, besztercei plébános úr, ftdő. Szánthó István tekei plébános és tiszt. Meisel József besztercei káplán urak az új hívek előtt megjelentek egyházi öltözetben. Örömkönnyek csillogtak azok szempilláin, midőn méltóságos Teleki Elemér gróf úr jószágából átengedett két szoba benedicáltott, s a híveknek tudtul adták, hogy e két szobát mindaddig használhatják, míg Isten segítségével templom lesz. Benedicálás után ftdő Décei Péter főesperes úr román nyelven egy igazán gyönyörű, szivrebátó predikációban, kifejtette az új híveknek ama nagy és fontos lépést, melyet most tettek, bátorítva őket felszólította, hogy tiszta szívből s lélekből hangozzék fel minden ajkról a „proffessio“. Mindnyájban, kik jelen voltunk könnyeztünk, mert hiszen 89 gyertyaláng emelkedett a seregek Urához, 89 szív s lélek esküdött bűséget Jézusnak s az anyaszentegyházunk. Proffessio után megkezdődött a szt. gyónás, ennek végeztével a szt. mise, melyet ftd. Szánthó István az új hívek plébánosa végzett segédlettel. Fölhangzott a „Gloria“ először Nagy-Sajón!!!! Oh bár fölhangzana Nagy-Sajón nemsokára egy kis templomcskában ez angyali szózat!!! Szent mise alatt magukhoz vették az új hívek az Úr testét, hogy megörösödve a gondos Anya vezetése alatt folytassák útjukot e siralom völgyben. Szt. mise után újra ftdő Décei Péter főesperes úr ajkai nyitak meg, s mind a gondos atya gyermekeit megáldva boesátja el, úgy a ftdő úr is jótanácsokkal, az anyaszentegyház áldásával bocsátotta el az új híveket, kik megelégedve távoztak e szentelt helyről azoa ohajjal: „Te ergo quaesumus famulis tuis subveni.“!!! Az ünnep szép volt! Most csak tej kell az új híveknek! Még nagyobb aratásra is van kilátás Nagy-Sajón, csak legyen arató!

Jelen volt.

— **Tanító gyűlésre meghívó.** A gyergyói róm. kat. tanító-egyesület f. évi február hó 17. és 18-án d. e. fél 9 órától kezdődőleg a győ-szárhgyi népiskolánál tartja évnegyedes rendes közgyűlését, melyre a t. tagokat és a tanügy barátokat tisztelettel meghívjuk. Targysorozat. Első nap (17-én) 1. 1/2 9 órakor szent-mise hallgatás, 2. gyakorlati tanítást tartanak: P. Ferenczy Károly a történelemből az V. osztályban; Székely Jánosné számtanból a III. osztályban; Székely János az irva-olvasásból az 1. osztályban. 3. Előki megnyitó. 4. A jegyzőkönyv felolvasása és hitelesítése. 5. A gyakorlati tanítások megbírálása. 6. Vélemény „a teljesen osztatlan népiskola tantervéről“, előadja Bencez József gy.-hollói tanító. Második nap (18-án.) 1. Vélemény „a 2. 3 tanítóval bíró népiskola tantervéről“, előadja Pál Albert gy.-alfalvi elemi népisk. tanító. 2. „A több tanítóval bíró népiskola tantervéről“, előadja Simon Adám gy.-szt. miklósi tanító. 3. Onképzőkörjelentések. 4. Indítványok. Gyergyó-Szent-Miklóson, 1897. január hó 31-én. Vértes Lajos elnö. Olajos Farkas, főjegyző.

Kiadja: Az erdélyi róm. kat. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: Pál Antal.

Szerkesztőtársak: Bálinth György, Péter János dr., Vass Albert, Zlamál Ágoston.

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lyc. könyvnyomdában Gyulafehérvárt.